

ISSN:2791-9617

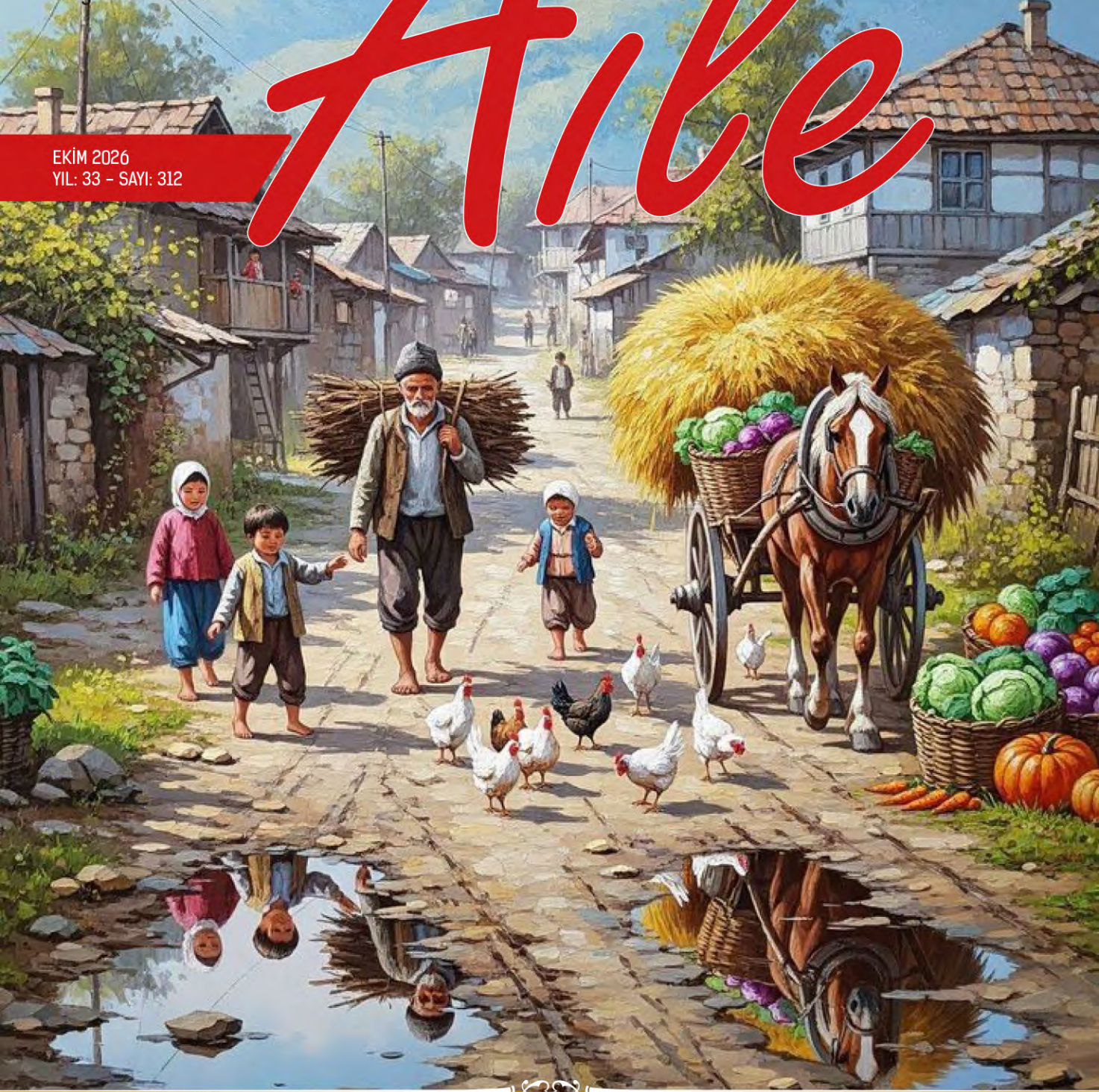
somuncubaba

Dergisi'nin Ekidir.

EKİM 2026

YIL: 33 - SAYI: 312

Aile

Aile İçi İletişimin
Önemi

© Sümeyye Büşra YILDIZ

Yerde Tevazu,
Gökte Ferahlık

© İktil ABBASOĞLU

Ailede Edep ve
Ahlak Eğitimi

© Emine Büşra YÜKSEL

Gönülle Sohbet

Bunca yar bunca zirve neden hep sende gönül
Gün gelip de yaşlanmak sadece tende gönül

Düşersin yâr peşine uzak yakın demeden
Gözün gül üstündedir elin dikende gönül

Vuslattır istediğin cânânla ömür boyu
Cânân der "gel al beni nefsinin de" gönül

Zülfünden ayağına kaç ömürlük yol vardır
Bu suale cevap yok, ilimde fende gönül

Hele gözler kaç ummân, kaç âsumân, kaç yoldur
Saklanır nice emel gonca dehende gönül

Ruhu mudur taşan ki tutunca ellerini
Öyle ıtır bulunmaz nice gülşende gönül

Kâfi senin hem-derdin yalnız gönlün oldu âh
Ne plur çekip gitme son gün kefende gönül

Ekrem KAFTAN

Aile

Editör'den...

Ailede Sevgi Odaklı İletişim

Hayatın en fırtınalı, en heyecanlı ama bir o kadar da anlam arayışıyla dolu dönemlerinden birini yaşıyorsunuz. İçinizde kabına sığmayan bir enerji, dünyayı anlama arzusu ve kendi ayaklarınız üzerinde durma isteği var. İşte tam da bu dönemde fırtınalardan kaçıp sığınabileceğiniz en güvenli liman, sıcak çatısıyla ailenizdir. Ancak biliyoruz ki, bazen aynı evde yaşayıp farklı dilleri konuşuyormuş gibi hissetmek, kuşak çatışmaları veya anlaşılma duygusu araya mesafeler koyabiliyor. Bu ayki sayımızda, işte o mesafeleri ortadan kaldıracak en güçlü anahtarı konuşuyoruz: Ailede Sevgi Odaklı İletişim.

İslâm medeniyeti, aileyi sadece bir barınak değil; huzurun, merhametin ve karşılıklı anlayışın yeşerdiği kutsal bir mekân olarak görür. Yüce Rabb'imiz Kur'an-ı Kerim'de, eşler ve aile fertleri arasına "sevgi ve merhamet" yerleştirdiğini müjdeler. Ancak bu sevgi, kalpte durduğu gibi kalmaz; eyleme, söze ve anlayışa dönüştükçe değer kazanır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), gençlerle kurduğu iletişimde hiçbir zaman baskıcı veya kırıcı olmamış; daima dinleyen, değer veren, sabırla yaklaşan bir sevgi dilini benimsemiştir. O'nun rahmet ikliminde yetişen gençler, kendilerini ifade etmekten çekinmemiş ve topluma yön veren güçlü şahsiyetlere dönüşmüşlerdir. Ailede sevgiyle iletişim kurmak, sadece ebeveynlerin gençlere karşı bir sorumluluğu değildir; aynı zamanda gençlerin de ebeveynlerine uzatacağı bir anlayış elidir. Evlerimizi birer huzur yuvasına dönüştürmek için birkaç küçük adımla başlayabiliriz:

Dinlemek, En Büyük Saygıdır: Bazen anne babanızın söyledikleri size eski ya da bağlam dışı gelebilir. Ancak onları sadece cevap vermek için değil, ne hissettiklerini anlamak için dinlemek; tecrübelerine duyduğunuz saygının ve sevginin en güzel göstergesidir.

Açık ve Nezaketli Olmak: İsteklerinizi, itirazlarınızı veya hayallerinizi ifade ederken sertleşmek yerine tatlı dili seçmek, iletmek istediğiniz mesajın karşı tarafa ulaşmasını kolaylaştırır. Unutmayın, haklı olmak kadar haklılığı güzel bir üslupla sunmak da önemlidir.

Kırgınlıkları Büyütmek: Her ailede tartışmalar veya fikir ayrılıkları yaşanabilir. Önemli olan, öfke anında yıkıcı sözler söylemek yerine biraz durup düşünmek, ardından merhamet diliyle helalleşebilmektir.

Sevgili Gençler; dijital dünyanın gürültüsünde kalbimizi ve dillerimizi sertleştirmeden, ailemizin sıcaklığına sığınmak bize güç verecektir. Sözlerimizi sevgiyle beslediğimizde, samimiyetle dinlediğimizde ve Peygamberi ahlaki evlerimize taşıdığımızda çözülmeyecek hiçbir mesele kalmayacaktır. Gelin, bu ay evlerimizde sevgi dilini daha çok konuşalım; anne babamıza bir tebessümü, tatlı bir kelamı ve yürekten bir "Nasılsın?" sorusunu çok görmeyelim.

Sevgi, hürmet ve dualarla...

somuncubaba
Dergisi'nin Eki
ISSN: 2791-9617

Aile

Ekim 2026 / YIL: 33 – SAYI: 312
Somuncu Baba Dergisi'nin Ücretsiz Ekidir.

İmtiyaz Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Dr. Kemal DEMİR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
M. Hulûsi ERDEMİR

Yayın Editörleri
Hulûsi KESKİNTEPE
Ayhan İŞÇEN

Yayın Kurulu
Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK, Prof. Dr. Ali YILMAZ
Prof. Dr. Sebahat DENİZ, Prof. Dr. Bilal KEMİKLİ
Prof. Dr. Abdullah KAHRAMAN,
Prof. Dr. Ali AKPINAR

Grafik Tasarım ve Uygulama
Es- Seyyid Osman Hulûsi Efendi Vakfı

Dergimizi, Web Sayfamız ve Mobil
Uygulamalarımız Üzerinden Okuyabilirsiniz:

Basım-Yayım
Nasihat A.Ş

Zaviye Mah. Hulûsi Efendi Cad.
No: 41 44700 Darende / MALATYA
Tel: (422) 615 15 00

04

▶ Sümeyye Büşra YILDIZ

Aile İçi İletişimin Önemi

10

▶ Bengisu HAYAT

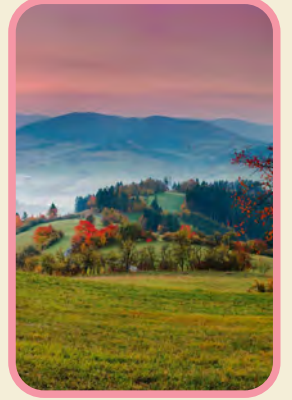
Okumak, Güzelleştirir

Hz. Muhammed (s.a.v.) ve
Çocuk Sevgisi

▶ Sema KORKMAZ

08

Verde Tevazu,
Gökte Ferahlık

▶ İklil ABBASOĞLU

12

16

▶ Ayşe Gül PINAR

Görünmez Sığınak

22

▶ Sait ÖZER

İki Dirhem Bir Çekirdek

26

▶ Gülşen CANPOLAT

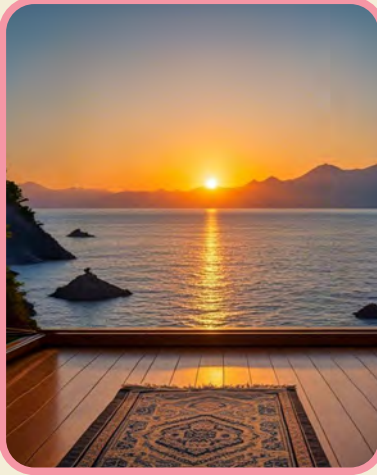
Nezaket Elbisesi

Ailede Edep ve
Ahlak Eğitimi

▶ Emine Büşra YÜKSEL

18

Akıl Tutulması

▶ Raziye SAĞLAM

24

Çocuklarla Zamanı En Güzel
Şekilde Değerlendirebilmek

▶ M. Emin KARABACAK

28

AİLE İÇİ İLETİŞİMİN ÖNEMİ

► Sümeyye Büşra YILDIZ

“Çocuk eğitiminin alfabesi sevgidir; dinlenen, anlaşılan ve yetenekleri desteklenen çocuklar özgüvenli, mutlu ve güçlü bireyler olarak yetişir.”

A ile içi iletişimde iletişimi engelleyen sebepleri ortadan kaldırmadığımız sürece boşa kürek çekерiz. Emir cümleleri, korkutmak, sadece öğüt vermek, yargılamak, suçlamak, eleştirmek, aşağılamak, lakap takmak, sorgulamak, konuyu saptırmak, alay etmek, sınamak iletişimi engeller. Bunlar yapıldığı zaman iletişim engellendiğı gibi çocuğun kişiliğı de zarar görür. Birçok olumsuz sonuç ortaya çıkar. Çocuk kavgacı olur ve saldırganlaşır, savunmaya geçer, kızar, küser, güven duygusu zayıflar, sevilmediğı duygusuna kapılır.

“Temelinde sevgi olan hiçbir eğitim başarısızlığa uğramaz.” Sağlıksız ailelerde sevgisizlik, iletişimsizliğin yanı sıra birtakım gizli kurallar vardır ki bunları şöylece özetlemek mümkündür: Sürekli olarak sıkı bir takip, her şeyin en iyisinin yapılmasını istemek, suçlama, konuşma yasağının aşırı şekilde uygulanması fayda yerine zarar verebilir.

Anne babalar iyi bir dinleyici olmak zorundadır. Etkili bir dinleme birçok sorunu yok eder. Etkin dinlemenin en uygun zamanı çocuğun sorunu olduğunu gösterdiği andır. Dinlenilerek sorunlarına çözüm bulunan çocuklar kendilerine daha çok güvenir ve daha güçlü olurlar. Kişiler sorunlarda çözüm önerilerine açık olmalı, birbirini anlama konusunda ortak hareket etmelidir. Anne babalar gençleri, gençler de anne babalarını ön yargısız şekilde dinlerlerse, birbirlerini anlamaya çalışırlarsa konuşulanlar ortak bir dile dönüşecek ve sorunlar kolaylıkla çözülecektir.

Öncelikle çocuğumuzu çok iyi tanımamız, özelliklerini bilmemiz gerekmektedir. Çocuk

“Aile içi iletişimde engelleri kaldırmanın ve sorunları çözenin anahtarı; önyargısız dinleme, dengeli ilgi ve sevgiye dayalı bir anlayıştır.”

psikolojisi adına merak edilen her şeyi anne babanın bilmesi gerekir. Çocuk eğitiminin alfabesi sevgidir. Sevgiyi en iyi şekilde kullanmadan eğitimden bir sonuç almamız, başarılı olmamız mümkün değildir.

Anne baba çocuk ilişkilerinde çok dikkat edilmesi gereken noktaların olduğu unutulmamalıdır. İnsanda önemli bir güç olduğunu bilen bir aile, çocuğundaki bu gücü görür, onun kendi özel beceri ve eğilimleriyle dünyaya geldiğini bilir. Önemli olan, anne babaların bu becerileri anlayıp geliştirmesidir.

Bu becerileri anlamak ve yardımcı olmak için ailenin iyi bir gözlemci olması gerekir. Çocuğun gelişmesine en uygun ortam hazırlanmalıdır. Çocuk kendi kişilik ve yeteneklerinin desteklendiğini görürse kendini özel hissederek büyür, kendine olan güveni artar, güçlü ve mutlu olur.

Çocuğunu iyi tanıyamayan anne babaların çocuğunu kendi istedikleri kalıba sokmaya çalışması yanlışların en başında gelmektedir. Anne baba tüm kararlarında ve davranışlarında dengeli ve tutarlı olmak zorundadır. Her çocuğun kişiliğinin, zihnî ve bedensel yeteneklerinin farklı olduğu unutulmamalıdır. Ailede herkes birbirine güvenmelidir. Şikâyet mekanizması işlememelidir. Anne ve baba, davranışlarında çocuklarına örnek olmalıdır. Aileler çocuklarından yaşına ve zihnî potansiyeline göre başarı beklemeli, onları başkalarıyla asla

kıyaslamamalıdır. Evimizi, çocuğumuzun kişiliğini ve becerilerini geliştirebilecek özgür bir ortam haline getirmeliyiz.

Tatlı sert olmanın, baskı yapmadan, korkutmadan, daha çok anlayış göstermenin ve paylaşmanın çocuğun davranışları üzerinde etkisi olduğu unutulmamalıdır. Korku doğuran, kin ve nefret uyandıran davranışlardan kaçınmalı, haklı istekler yerine getirilmelidir. Kurallar kesin ve net söylenmeli, hoşlanılmayan davranışı hakkında sabır ile bilgilendirme yapıp çocuk ikna edilmelidir. Çocuk davranışlarının, yaramazlığının sonuçlarına katlanmalıdır. Ona hatasını düzeltme fırsatı verilmelidir.

Sevgi ve ilgi azlığı, çocuklarda çalma ve aşırı hareketliliğe sebep olmaktadır. Ailelerin çocuklara ilgisi başarıyı artırmaktadır. Ailelerin öğrenci üzerinde doğrudan etkisi vardır. İlgi gösteren aile ile ilgi göstermeyen aile arasında önemli farklar vardır. İlgiyi dengeli tutmak zorundayız. Aşırı ilgi veya ilgisizlik olumsuz sonuç doğurur. Çocuklara destek olunmalı, güzel örnekler gösterilmelidir. Kıyaslamadan, yapabilecekleri işleri istemeliyiz.

Annelerin işlerini planlamaları, güne erken başlamaları, zamanı verimli kullanmaları ve çocukların eğitimi ile daha yakından ilgilenmeleri çok önemlidir.

Babanın eve geliş saatlerinin erken olması, en azından hafta sonlarını ailece geçirmeleri özellikle erkek çocuklarının eğitimi için son derece önemlidir. Çocuğun konuşmasını istemediğimiz küfür, kötü söz, yapması hoş karşılanmayan tükürmek, el kol hareketleri vb. davranışlarını görmezden gelmek yerine kesin bir dille, bu yaptıklarının hiç yakışmadığı, onu çirkinleştirdiği ikna edilerek anlatılmalıdır. Uyarı ve ikazlar devam etmelidir.

Ceza, eğitimde önemli bir yere sahiptir. Ancak ödülün, istenilen davranışların kazanılmasında, cezadan daha etkili olduğu bilinmektedir. Ödül, ne sık verilerek doyumsuzluğa neden olmalıdır ne de isteksizliğe yol açacak kadar az verilmelidir. En iyisi, beklenmeyen zamanlarda çocuğun yaptığı iyi iş karşılığında verilmelidir. Ceza asla dayak, tehdit, korkutma olmamalıdır. Örneğin oyun saatini iptal etme, sevdiği şeyden mahrum etme tarzında olmalıdır. Üstün zekâlı çocukların eğitiminde ikna metodu daha sık kullanılmalıdır. Çocuklarımızla aramızda oluşan problemlerin temelinde, çocuğumuza karşı uyguladığımız yanlış davranışlarımız ve hatalı yaklaşımlarımız olduğunu unutmayalım. Küçük yaşlardan itibaren çocuklarımızın duygu ve düşüncelerini önemseyişimizde ileride karşımıza çıkacak olan problemleri önceden çözmüş oluruz. Eğer çocuk küçük yaşlarda anlamaya çalışılmaz, değer verilmezse kendine güvenemeyen, kaygılı, içine kapalı biri olup çıkar. Çocuk gençlik döneminde kendini ispatlamaya çalışırken gerek ailesi gerekse toplumca hoş karşılanmayan davranışlar sergileyecektir. Böyle olmasını istemeyenler önceden tedbirleri almak zorundadır.

KAHVENİN OLUMSUZ ETKİLERİ

► Nesibe AYDIN

Kahve enerji veren bir içecek olsa da aşırı tüketildiğinde nörolojik, hormonal ve metabolik dengeleri bozabilir. Günlük kafein sınırının aşılması sempatik sinir sistemini sürekli aktif tutarak adrenerjik aktiviteleri, kortizol ve adrenalin salgısını artırır. Bu durum vücudun sürekli tetikte kalmasına, kronik huzursuzluğa, odaklanma sorunlarına ve kaygı bozukluklarına yol açar. Kafein tüketimi birden azaltıldığında ise baş ağrısı, yorgunluk, depresyon ve sinirlilik hali görülebilir.

Sağlık Üzerindeki Olumsuz Etkileri

• **Uyku ve Sinir Sistemi:** Kafein, adenozin reseptörlerini bloke ederek derin uykuya geçişi zorlaştırır. Melatonin salgısını baskılayarak uyku kalitesini bozar; kronik yorgunluğa, panik atak ve anksiyeteye neden olur.

• **Kalp ve Dolaşım:** Damarları daraltıp kan basıncını yükselterek hipertansiyonu tetikler. Nabızı hızlandırarak ani çarpıntı ve ritim bozukluğuna yol açar.

• **Sindirim ve Böbrek:** Mide asidini (hidroklorik asit) artırarak koruyucu mukus tabakasını irrite eder; reflü, gastrit ve ülsera sebep olur. İdrar söktürücü etkisiyle dehidrasyona, oksalat birikimiyle de böbrek taşı riskine yol açar.

• **İskelet, Diş ve Saç:** Kalsiyum ile demir emilimini zorlaştırarak kemik erimesi ve kansızlık riski yaratır. Asidik yapısı diş minesini aşındırıp sarartırken mineral kaybı saç dökülmesine neden olabilir.

Farklı Kahve Türleri ve Risk Grupları

Türk kahvesindeki telve kolesterolü yükseltebilir; sade kahve mideyi rahatsız eder. Sütü kahve laktoz hassasiyeti olanlarda gaz yaparken soğuk kahveler şeker oranı nedeniyle insülin direncini artırır. Hazır kahveler akrilamid maddesi, kafeinsiz kahveler ise kimyasal çözücü kalıntıları nedeniyle risk taşır. Kardiyovasküler hastalar, hipertansiyon, ülser, reflü, anksiyete ve uyku bozukluğu olanlar ile hamilelerin tüketimi sınırlandırması gerekir.

Yetişkinler için günlük güvenli kafein sınırı maksimum 400 mg'dır (yaklaşık 2-3 fincan filtre kahve). Kahve, kortizolün yüksek olduğu sabah erken saatlerde ve uykudan önceki 6 saat içinde tüketilmemelidir.

Mideyazararvermemesi için aç karnına içilmemelidir.

Aşırı tüketime bağlı gelişen şikâyetlerde öncelikle dahiliye; göğüs ağrısı ve çarpıntıda kardioloji, mide krampı ve yanmalarında ise gastroenteroloji bölümlerine başvurulmalıdır.

HZ. MUHAMMED (S.A.V.) VE ÇOCUK SEVGİSİ

Sema KORKMAZ

“Sevgi ve bereket paylaştıkça çoğalır; samimiyetle uzatılan tek bir el, bir yetimin yüzünü güldürüp bir özgürlük müjdesine dönüşebilir.”

Hz. Aîşe (r.a.)'nin anlattığına göre, bir defasında bedevîlerden bir grup Rasûlullâh (s.a.v.)'in huzuruna gelmişlerdi. Bunlar bir münasebetle: "Sizler çocuklarınızı öper, sever misiniz?" dediler. Peygamberimiz, "Evet!" cevabını verdi. Bedevîler: "Fakat Allah'a yemin ederiz ki bizler öpüp okşamayız." dediler. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (s.a.v.): *"Eğer Allah sizin gönüllerinizden rahmet ve şefkati çekip çıkarmışsa ben ne yapabilirim?"* buyurdu. Hz. Enes (r.a.) diyor ki: "Rasûlullâh (s.a.v.), biz çocukların arasına karışır ve güler yüzle bize şaka yapardı."

Çocukları hakkıyla sevmeyi, onlarla ilgilenmeyi, onları çeşitli tehlikeler karşısında korumayı cehennemden kurtuluşa vesile sayan Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.)'in çoluk çocuğuna düşkünlüğünü Enes b. Mâlik (r.a.) şöyle nakleder: "Ben Rasûlullâh (s.a.v.) kadar çoluk çocuğuna, aile fertlerine, eli altındakilere merhameti olan hiçbir kimse görmedim. Hz. Peygamber (s.a.v.)'in oğlu İbrahim, Medine'nin yüksek taraflarındaki köylerin birinde süt annesinin yanında bulunuyordu. Hz. Peygamber (s.a.v.) -biz de beraberinde olduğumuz hâlde- onun yanına giderdi. Bir defasında Hz. Peygamber (s.a.v.) o eve gitmişti ki ev o sırada duman içindeydi. Çünkü İbrahim'in süt babası bir demirciydi. Peygamberimiz (s.a.v.), İbrahim'i kucağına alır, onu öper, sonra da geri dönerdi."

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) özellikle yetim ve yoksul çocuklarla yakından ilgilenir, kız çocukları arasında hizmetçi ve işçi gibi çalışmak mecburiyetinde kalanlara da merhametle davranır, onların her istediğini dinler, her ihtiyacını gidermeye çalışırdı. Nakledeceğimiz şu hâdise bu açıdan enteresandır:

Hz. Muhammed (s.a.v.)'in cebinde on lirası (on dirhem) vardı. Dört lirasına elbiseciden bir gömlek aldı. Dışarıya çıkınca yoksul bir Medine-li: "Ey Allah'ın Rasûlü, o gömleğe çok ihtiyacım

"Hz. Peygamber (s.a.v.), merhameti ve şefkatiyle çocukların gönlüne dokunan, yetim ile kimsesizin sığınağı olan eşsiz bir örnektir."

var, onu bana verir misin?" dedi. Peygamberimiz (s.a.v.), gömleği yoksula verdi. Elbiseci, dükkânına tekrar girip geri kalan paranın dört lirasına kendisi için bir gömlek satın aldı. Dışarıya çıkınca küçük bir kızın ağladığını gördü. Hemen yaklaşıp sebebini sordu. Bir evde hizmetçilik yapan bu küçük kız: "Ev sahibim bana un almak için iki lira vermişti, onu kaybettim, onun için ağlıyorum." dedi. Peygamberimiz (s.a.v.) kalan iki lirayı da bu kızcağıza verdi. Fakat küçük kız ağlamaya devam ediyordu. Peygamberimiz (s.a.v.) tekrar sordu: "Kaybettiğin iki liraya yeniden kavuştun, hâlâ niçin ağlıyorsun?" Kız: "Eve geç kaldım, beni dövmelerinden korkuyorum!" cevabını verdi. Bunun üzerine Hz. Muhammed (s.a.v.), küçük kızın elinden tuttu: "Korkma yavrum, gel benimle!" dedi. Onu eve kadar götürdü, önce selâm verdi. Ancak üçüncü selâmında kapı açıldı. Peygamberimiz: "İlk selâmımı duymadınız mı?" deyince "Duyduk ama selâmınızın artmasını ve sesinizi daha çok duymayı arzu ettik. Sana canımız feda ey Allah'ın Rasûlü, buraya kadar niye zahmet ettiniz?" dediler. Peygamberimiz (s.a.v.): "Şu kızcağız, geç kaldım diye dövülmekten korkuyordu da bunu size kadar getirdim." cevabını verdi. Ev sahibi: "Ey Allah'ın Rasûlü, sizin evimize gelmenize sebep olduğu için bu hizmetçi kızı (cariyeyi) âzât ediyorum. Artık hürdür." deyince Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu: "Allah'ın bana verdiği on lira ne kadar bereketli imiş! Allah onunla peygamberine ve Medineli bir yoksula birer gömlek giydirdi, bir kız çocuğunu da sevindirdi, hürriyetinin başışlanmasına vesile oldu! Şüphesiz bize sonsuz gücüyle rızık veren O'dur."

OKUMAK, GÜZELLEŞTİRİR

► Bengisu HAYAT

“Kitap okumak insanın ruhunu ve zekasını kibarlaştırarak onu zarafet, asalet ve hikmet sahibi bir bilgeye dönüştürür.”

Kitap okumak, okuyanı muhakkak surette, sureten çirkin de olsa güzelleştirir.

Esas ruhen güzelleştirir; nihayetinde asil ve makbul bir varlık haline getirir.

Üstat Cemil Meriç:

“Kitap okumak zekâyı kibarlaştırır.” tespitiinde bulunur Bu Ülke’de.

Zekâsı kibarlaşan, zihnî olgunluğa, doyum ve derinliğe erişen insan...

Asil bir “kitap efendisi” olur.

Hal ve kâminden zarafet ve medeniyet akar.

Bir insanlık, asalet ve fazilet numunesi olur.

Mevlâna; “Cahil kimsenin yanında kitap gibi sessiz ol!” demiş...

Sanki bir başka sözünde, yine kendisi peşinen açıklık getirmiş gibi:

“Bir delil ile kırk âlimi yendim; ama kırk delil ile bir cahili yenemedim.”

Olsun, biz yine de biraz tefekkür edelim:

Acaba neden “kitap gibi” ifadesini kullanmış?

Asil, bilge, kitabî bir duruş sergilemek...

İsraf-ı kelimet etmeksizin, sükût hakkını kullanarak...

Hâl/kalp diliyle hizaya sokmak için mi?

Zira Ahmed Rifaî'nin dediği gibi:

“Cahilin kalbi ağzında, akıllının lisanı kalbindedir.”

Son tahlilde tutulacak yol, takınılacak tavır belli:

“Kelimelerin israf edilmediği yerde en asil duruş, cahile karşı kitap gibi sessiz kalıp sukutun ve hakikatin diliyle konuşmaktır.”

“Cahillerden yüz çevir.”

Bizim tefekkür ufkumuza yansıyanlar bunlar; ya sizin?

YERDE TEVAZU, GÖKTE FERAHLIK

► H. İKLİL ABBASOĞLU

“Tevazu, insanın kendi değerini bilerek benlik yükünü yere bırakması ve fırtınalara karşı eğilse de kırılmayan ulu bir çınar gibi durabilmesidir.”

İnsan, var olduğu günden bu yana kendi varlığını anlama ve bir yere oturtma çabası içindedir. Bu çaba kimi zaman gururun ve kibrin dik yamaçlarında kaybolmaya, kimi zaman da sadeliğin ve inceliğin durgun sularına ulaşmaya evrilir. Modern çağın her şeyi sergilemeyi, bağırması ve kendini öne çıkarmayı dayattığı bir dünyada; sesini kırmak, başını öne eğmek ve kendi sınırlarını bilmek âdetâ unutulmuş bir sanattır. Oysa bir insanı toplumsal ve ruhsal olarak olgunlaştıran en temel erdem, kibir dağlarını düzleyen tevazudur.

Bu köklü erdemin zihinsel ve dilsel köklerine inmek, onun sunduğu ahlakî derinliği anlamamanın ilk adımıdır. Tevazu kelimesi, dilimize Arapçadan geçmiş köklü bir kavramdır. Bu kök, en yalın anlamıyla yere bırakmak ve konumlandırmak manalarına gelir. Kelime kişinin kendi isteği ve iradesiyle kendini büyük görmemesi, sınırlarını bilerek kibirten sıyrılması durumunu ifade eder.

Etimolojik olarak incelediğimizde bu kavram bize şunları fısıldar: Kökündeki aşağı koymak eylemi, insanın omuzlarındaki benlik, itibar ve kibir yükünü yere bırakması demektir. Aynı kökten türeyen “mevzi” ve “vaziyet” gibi sözcükler, insanın evrendeki gerçek yerini, kendi mütevazı konumunu tayin etmesiyle ilişkilidir. Bu aslında kişinin basbayağı ezilmesi değil, kendi yüksekliğini bilmesine rağmen kendi rızasıyla toprağa yakın durmayı seçmesidir.

Tevazu, insanın kendi değerinden vazgeçmesi ya da zayıflık göstermesi değildir. Aksine, içsel özgüveni tam olan insanların sığınabileceği en yüksek kaledir. Kibir, içi boş bir balondur; en küçük bir temasla patlar ve yok olur. Tevazu ise kökleri toprağın derinliklerine uzanan ulu bir çınar gibidir; rüzgâr ne kadar sert eserse essin, eğilir ama kırılmaz. İnsan kendi benliğini

“Cösterişin ve kibrin hüküm sürdüğü çağımızda ruhsal olgunluk, alkışlarda değil; toprağın sadeliğine bürünüp göğün ferahlığına erişebilmektedir.”

merkeze almaktan vazgeçtiği an, çevresindeki dünyayı ve diğer varlıkları gerçek manada görmeye ve anlamaya başlar.

Hz. Peygamber (s.a.v)’in o hikmet dolu, derin kelamında buyrulduğu gibi:

“Yerde tevazu, gökte ferahlık vardır.”

Bu özlü söz, insan ruhunun psikolojik ve manevi dengesini muazzam bir edebî derinlikle özetler. Ayakları yere basan, toprağın sadeliğine bürünen ve başkalarına tepeden bakmayan bir insan; ruhunu kibrin dar ve boğucu zindanından kurtarmış olur. Biz aciz insanlar Peygamber öğüdünü dinlemeli; daraldığımızda göğ, tevazu duyduğumuzda ise yere bakmalıyız.

Meyvesi bol olan ağacın dalı nasıl yere eğilirse bilgisi, görgüsü ve ruhsal olgunluğu artan insan da öyle alçak gönüllü olur. Aslına bakarsak tevazu sahibi insan da toprak gibidir; gösterişsizdir ama bereketlidir. Günümüz insanının en büyük çelişkisi, görünür olarak büyülemek isterken içsel olarak küçülmesidir. Oysa asıl büyüklük, kitlelerin alkışında değil, kendi iç huzurumuzun derinliğinde gizlidir.

AİLEDE NEZAKET VE SEVGİNİN DİLİ

▶ Nilüfer Zontul AKTAŞ

“Aile, aynı çatıyı paylaşmaktan öte kalpten kalbe bağ kurmaktır; bu bağ ayakta tutan ve huzuru yeşerten en büyük güç ise güzel söz ve nezakettir.”

İletişim yalnızca konuşmak değil, kalpten kalbe bağ kurmaktır. Aile ise toplumun en kıymetli birimidir. Ancak bu bağın kurulmadığı yerde aynı soy ağacında olmak, tek başına aile olmaya yetmez.

Kalbî bağın ve birliğin olmadığı ev, yalnızca dört duvarı paylaşılan insanların bulunduğu bir mekândır. Bu bağı ayakta tutan en büyük kuvvet doğru iletişimidir ve doğru iletişim güzel sözle başlar.

Rabb’imiz İbrahim Suresi 24. ayette güzel sözü; kökü sağlam, dalları gökyüzüne uzanan bereketli bir ağaca benzetir. Güzel söz önce kalbe kök salar; bu ağacın meyvesi huzur, güven ve merhamet olur.

Ailede iletişim eksikliği bazen birbirini anlayamamaktan doğar. Buna meydan vermemek için konuşmalarımızda net ifadeler kullanmalı, gerektiğinde detaylı anlatmalıyız. Yanlış iletişim kalp kırılmasına ve öfkeye sebep olabilir. Bu yüzden aile içinde birbirimizle rahatça konuşabilmek, çözüm bulmanın en kolay yoludur.

Çözümlere birlikte ulaştıkça gönlümüz huzura kavuşur, aile ortamımız sıcak olur. Birlikte vakit geçirmekten keyif alır, birbirimizi özleriz.

Buna karşılık iletişim dili zayıfladıkça sevgimiz de zedelenir. Herkes odasına çekilir ve “Kimse beni anlamıyor.” düşüncesiyle huzursuzluk büyür. Bu durum kişinin psikolojisini, yaşam kalitesini ve hayata karşı isteğini olumsuz etkileyebilir.

İşte bu yüzden aile içindeki duygular, ilişkiler, bakış açısı, ön yargılı olmama, destek olma ve sorumluluk alma çok önemlidir. Bunları sağlayan da iletişim ve nezakettir.

“Öfkenin ateşine körükle değil merhametle yaklaşılmalı; kırılganlıkların kilidini açan ve toplumu güçlü kılan yegâne zemin zarafet dolu bir iletişimidir.”

Nahif insanlar emir diliyle konuşmaz; hırpalamaz, küçümsemez, incitmez. Sesini Peygamber Efendimizin öğrettiği yumuşaklıkla taşır. Öfkeyi değil, sükûneti büyütür. Ninem Korkut Hikâyeleri’nde dediğim gibi:

“İnci tenler, incitenleri bile incitmezler.”

Asıl zarafet, kötüye benzemeden yaşamayı başarabilmektir.

Ailede birinin eksikliği olabilir, nefsi onu yansıtabilir. Sözlerle sevdiklerini yaralayabilir. O zaman diğer aile fertleri ateşi büyüten rüzgâr değil, onu söndüren su olmalıdır.

Yangına körükle gidilmez, suyla gidilir. Öfkesine yenilen bir yüreğe bağırarak değil, doğru ve güzel sözlerle yaklaşılır. Nice kalpler, bir nasihatten değil; o nasihatın söylenişindeki merhametten değişmiştir.

Aileyi ayakta tutan en sağlam direk güzel sözdür. Nezaketle söylenen bir cümle, kırılganlığın kilidini açar, öfkenin ateşini söndürür. Dili doğru kullanan insan kavga değil, çözüm büyütür.

Nezaketle büyütülen değerler vardır: Sadakat, vefa, sevgi, saygı... Güçlü bir toplum için güçlü bir aile zemini gerekir.

Evin bereketi de önce dile düşen nezaketle gelir, sonra dalga dalga yayılır, vesselam...

GÖRÜNMEZ SIĞINAK

► Ayşe Gül PINAR

“Hayatı boyunca herkesin yardımına koşan bir annenin sığınağı olmak;
'Çünkü sen cevap veriyorsun.' cümlesindeki o sessiz fedakârlığı fark etmekle
başlar.”

Hayatın koşturmacası içinde yanımızda olan insanların varlığını çoğunlukla bir doğal durum, hiç bitmeyecek bir kaynak sanırız. Her fırtınada sığındığımız o limanın da bazen sığınacak bir limana ihtiyaç duyabileceği fikri, ancak kendi olgunlaşma yolculuğumuzda aniden karşımıza çıkan bir farkındalıkla zihnimize düşer. Bazı gerçekler tek bir cümleyle üzerimizdeki örtüyü kaldırır ve bizi yetişkinliğin o sessiz, ağır sorumluluğuyla baş başa bırakır.

Annem beni hastaneden aradı ve sordu: “Tatlım, gelip beni alabilir misin?”

Ben de “Elbette.” dedim. Sonra, daha sonra kalbimi kırarak o soruyu sordum: “Babam nerede?”

“Evde.”

“Neden gelmedi?”

Bir an duraksadı: “Hastaneleri sevmiyor.”

Anahtarlarımı aldım ve çıktım. Nedense bu cevap yol boyunca beni rahatsız etti. Annem iyiydi. Markette başı dönmüştü. Ciddi bir şey değildi.

Vardığımda bir hastane yatağının kenarında oturmuş, “sorun çıkardığı” için bir hemşireden özür diliyordu. Klasik annemdi. Hemşire, evraklarını bana uzattı. En üstte şunlar yazıyordu:

“Acil durumda aranacak kişi!”

Benim adım yazıyordu.

Babamınki değil.

Benimki.

Cüldüm. “Anne, neden acil durumda aranacak kişi benim?”

Soruya şaşırılmış görünüyordu. Sonra dedi ki: “Çünkü sen cevap veriyorsun.”

Üç kelime. Hepsini buydu.

“Herkesin aradığı ve her imdada yetişen bir yüreğin arkasındaki büyük yalnızlık, korktuğunda çalacak bir kapısının olmadığını anladığı andır.”

“Çünkü sen cevap veriyorsun.”

Neden bu kadar canımı yaktıklarını bilmiyorum. Belki de birden bazı şeyleri hatırlamaya başladığım içindi.

Babam hastayken annem onun yanında bir sandalyede uyurdu. Kardeşimin evliliği bittiğinde annem onun yanında kalmak için dört saat araba sürdü. İlk bebeğim olduğunda üç hafta boyunca neredeyse bizim evde yaşadı. Büyükannem yaşlandığında annem her şeyle ilgilendi. Randevular, ilaçlar, market alışverişleri... Yalnız geçen pazar öğleden sonraları...

Hayatım boyunca ne zaman bir şeyler ters gitse birileri annemi aradı. Ve o cevap verdi. Her seferinde... Ben sadece onun kimi aradığını hiç düşünmemiştim.

Eve dönerken ona sordum: “Anne, korktuğunda kimi arıyorsun?”

Pencereden dışarı baktı. Sonra, annelerin çocuklarının endişelenmesini istemediklerinde takındıkları o küçük gülümsemeyle bana baktı.

“Genelde insanlar beni arar.”

O an anladım ki güçlü olmak bir tercih değil, bazen birilerinin o yükü üstlenmesi gerektiği için üstlerine yapışan sessiz bir roldü. Yıllarca herkesin dayanağı olan annem, aslında kendi yalnızlığı içinde büyüttüğü bir güçle ayakta duruyordu. Arabayı sürmeye devam ederken içimden bir söz verdim: Bundan sonra ne olursa olsun, o aradığında ya da arayamayacak kadar yorulduğunda onun hiç sahip olamadığı o güvenli liman ben olacaktım.

AİLEDE EDEP VE AHLAK EĞİTİMİ

► Emine Büşra YÜKSEL

“Aile, çocuğun hayatı ve ahlaki ilk kez gözlemleyerek öğrendiği ana yuvadır; anne babanın vereceği en kıymetli hediye ise bizzat yaşayarak sunacakları güzel ahlak örneğidir.”

A ile, her bireyin içinde doğup büyüdüğü, hayata dair temel bilgileri aldığı, edebî ve ahlakî görgü kurallarını öğrendiği ilk eğitim yuvasıdır. Çocuklar aile içinde büyüklerinin konuşmalarını, davranışlarını ve iletişim tarzlarını gözlemleyerek fazla anlam yüklemeyen olduğu gibi kabul ederek öğrenirler. Olumsuz söz ve davranışları dahi normal zannederek benimserler. Ailede örfe göre iyi bir eğitim almamış çocuklar sokakta arkadaşlarıyla oyun kurarken veya okulda ve park gibi ortak alanlarda başkalarıyla iletişime geçtiğinde kafa karışıklığıyla birlikte çatışma halinde olurlar.

Çocuk ilk değerler eğitimini aileden alır. Dinî, ahlaki ve edebî kurallar, örfe göre uyulması beklenen davranışlar yeri geldikçe kısa cümlelerle ve örnek gösterilerek çocuklara anlatılır. Peygamberimiz (s.a.s) bir hadis-i şerifinde *“Hiçbir anne baba evladına güzel ahlaktan daha değerli bir hediye vermiş olamaz.”* buyurarak ailede dinî ve ahlaki eğitimin önemine işaret etmiştir. “Ebeveyn odasına, ağabey ve abla odasına izinsiz girilmez, başkalarının yanında elbise değiştirilmez, avret yerlerine kimsenin dokunmasına izin verilmez, aynı şekilde başkalarının özel yerlerine dokunulmaz, dışarıda biri bunu yapmaya kalkarsa çılgık atarak yardım istenir vb. telkinlerle mahremiyet eğitimi verilir.

Çocuk, tahareti ve temizlik alışkanlığını da ailede özellikle anneden öğrenir. Tuvaleti nasıl kullanacağı, elbisesini temiz tutması için dikkatli olması gerektiği, yattığı odanın tertip ve düzeninin nasıl olacağı anlatılır. Çocuk sabah kalktığında ilk önce yüzünü yıkaması hatta abdest alması gerektiği telkin edilir.

Aile bireyleri her sabah evin salonunda

“Aşırı hoşgörü veya ilgisizlikle her isteği karşılanan çocuklar tatminsiz bireylere dönüşürken; sevgi, edep ve ölçüyle büyütülen evlatlar ailenin en büyük göz aydınlığı olur.”

ve ortak kullanım alanlarında birbirleriyle karşılaştıklarında “Hayırlı sabahlar!” diyerek güzel dileklerle güne başlarlar. Belli başlı istekler ve o güne dair yapılacak işlerden bahsederler. Mümkünse kahvaltı ve diğer öğünlerde bütün aile birlikte yemek yemelidir. Yemeğe önce aile büyüğü besmeleyle başlar. Herkes sofrada önündeki yiyeceği yer. Ortak tabaklardaki yiyeceklerden ölçülü alınır, bir yiyeceğe uzanırken sofrada kaşık ve çatalların havada temas etmemesine dikkat edilir. Yemekten sonra sofrayı hazırlayan anneye teşekkür edilir, sofranın hazırlanması ve toparlanmasında da anneye yardım edilir.

Ailede sohbet ederken yüksek sesle konuşmamak, büyüklerin sözünü kesmemek, büyüklere karşı gelmemek,

büyüklerle ismiyle hitap etmemek ve konuşurken argo kelimeler kullanmamak en temel konuşma adabındandır. Evde konuşulanların ve yaşananların dışarıda başkalarına anlatılmaması, dışarıda ve komşuda görülen ve duyulan her şeyin de evde anlatılmaması gerekir. Çocuklara, başkalarının arkasından konuşmanın, dedikodu yapmanın, ayıp araştırmanın, istemeden görülen ayıpları dillendirmenin doğru olmadığı lisan-ı münasiple anlatılır.

Çocuklara en güzel ve etkili öğüt, bizzat yaşayarak güzel örnek olmaktır. Çocuklar yalan söylemeyi evde konuşulan yalanlardan ya da verilen sözün tutulmamasından öğrenir. Çocukların yanında yatak kıyafetiyle durmamaya, argo ya da çok özel sözler konuşmamaya, gelişigüzel kaşınmamaya, burun karıştırmamaya ve gaz çıkarmamaya da dikkat etmek gerekir. Çocuklar küfürlü konuşmayı ya evdeki büyüklerinden ya da sokaktaki arkadaşlarından öğrenmektedir. Çocuktan küfürlü söz duyulduğunda bunun çok çirkin bir ifade olduğu ve onun değerini düşürdüğü güzelce anlatılmalı, devam etmesi halinde de kızılmalıdır. Güzel ve yapıcı sözlerle kötü davranışı değiştirmeyen çocuğa fazla incitmeden kızmak, bazı isteklerinden mahrum bırakarak cezalandırmak da bir eğitim yöntemidir.

Çocukların yanında saygısızca tartışmalar, hakaret hatta darp ve şiddet çocuk üzerinde travmatik etkilere yol açabileceğinden son derece sakıncalıdır. Eşler arasında ayrılık kaçınılmaz hale gelmişse bile ebeveynin çocuğu kendi tarafına çekmeye çalışması ve eşini suçlayarak çocuğu doldurması da onun ruh sağlığı açısından son derece sakıncalıdır. Çocuklar babaya saygısızlığı anneden öğrenirler.

Çocuklar arasında yaşa ve cinsiyete göre

ayrım yapmak da çocukların ahlaki gelişimine zarar vermekte, çocukta hakkaniyet, saygı, sevgi duygusunun ve ölçülü davranma becerisinin kaybolmasına yol açmaktadır. Birçok erkek evlat arasında kız evladın ya da birkaç kız evlat arasında tek erkek evladın el üstünde tutulduğu, şımartıldığı, ilerleyen yaşlarda da şımartılan çocuğun birçok problem ürettiği görülmektedir.

Çocukların beslenme, giyim ve eğitim ihtiyaçları günün şartlarına ve makul ölçülere göre karşılanmalıdır. Her isteği karşılanan ve kendisine “Şimdi olmaz, hayır, yok.” denilemeyen çocukların doyumsuz ve tatminsiz bir ruh yapısına sahip oldukları, isteklerinde sınır tanımadıkları bilinmektedir. Her isteği karşılanarak küçük kral ya da kraliçe yapılan çocukların büyüdüklerinde topluma uyum sağlamada zorlandıkları ve bazı küçük istekleri bile yerine gelmediği için mutsuz oldukları görülmektedir.

Çocuk eğitimine dair Asr-ı Saadet’ten ve Peygamberimizin hayatından güzel kıssalar da yer yer anlatılarak çocuklara ahlaki eğitimin yanı sıra peygamber sevgisi de kazandırılabilir. Allah, çocukları göz aydınlığı olarak ailelere ihsan etmektedir. Evladın büyüdüğünde de “göz aydınlığı” olması ya da Allah korusun “yüz karası” olması büyük oranda ebeveynin sorumluluğundadır.

EBÛ UMÂME EL-BAHİLÎ (R.A.)

► N. Nida DURAN

Peygamberimiz (s.a.v.)’in “Sen benden-sin, ben de sendenim.” şeklindeki iltifatına mazhar olan ve 250 kadar hadis rivayet eden Hz. Ebû Ümâme’nin ne zaman Müslüman olduğu hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. Uhud Savaşı’na ve Hicret’in 7. yılında yapılan Rıdvan Biatı’na katıldığı kesindir. Yine kaynaklarımızda, Rasûlullah’ın onu bazı mühim vazifelere gönderdiği kaydedilmektedir. Rasûlullah’ın onu kan içen bir kavme gönderdiği, onları İslâmiyet’e davet etmesini emrettiği rivayet edilir. Kendisi hadiseyi şöyle anlatır:

“Yanlarına vardığımda bana da kan ikram ettiler. ‘Ben sizi bundan menetmek için geldim.’ dedim. Beni dinlemediler. Yemek için başka bir şey de vermediler. O gece aç olarak yattım. Gece yabancı birisi, bana bir kap dolusu şerbet ikram etti. Ben bunu içtim. Açlığım susuzluğum gitti. Kalktığımda içlerinden birisinin, ‘Misafire böyle davranılmaz!’ dediğini duydum. Bana süt getirdiler. Buna ihtiyacım yok, dedim ve tok olan karnımı gösterdim. Şaşırdılar. Bu keramet karşısında hepsi Müslüman oldu...”

Ebû Umâme (r.a.), cömertliğiyle tanınıyordu. Sadaka vermeyi çok severdi. Sırf sadaka vermek için mal kazanırdı. İsteyen hiç kimseyi boş çevirmezdi. Bir gün yine bir dilenci gelmişti. Evde yiyecek yoktu. Ebû Ümâme’nin yanında üç dinarı vardı. Birini ona verdi. Sonra bir dilenci daha geldi. Birini de ona verdi. Kalan bir dinarı da biraz sonra gelen dilenciye verdi.

Ebû Ümâme (r.a.), insanlara nasihatte bulunmayı çok severdi. Bunu bir vazife telakki ederdi. Bir defasında birkaç kişi yanına geldi ve kendilerine öğütte bulunmasını rica ettiler. “Kendisinden duyduklarını başkalarına da anlatmaları” şartıyla onlara uzun bir konuşma yaptı. Şöyle diyordu:

“Üç grup insan vardır. Cenab-ı Hak onların ya şehit düşüp cennete girmeleri yahut büyük bir sevap ve ganimetle evlerine dönmeleri garantisini vermiştir. Bunlardan biri, savaşmak için evinden çıkan kimsedir. Bu kimse eğer şehit düşerse cennete girer, şayet sağ kalırsa büyük bir sevap ve ganimetle evine döner. Biri de abdest alıp mescide giden kimsedir. Bu kimse orada ölürse cennetliktir, evine dönerse büyük bir sevap ve manevi ganimetle dönmüş olur. Biri de evine girerken selam veren kimsedir.”

Ebû Ümâme (r.a.), Hicret’in 86. yılında Şam’da vefat etti. Onun Peygamberimiz’den rivayet ettiği hadislerden bazıları şunlardır: “Utanmak ve az konuşmak imanın iki şubesi, çirkin ve kaba konuşmak da münafıklığın iki şubesidir,” “Sevdiğini Allah için seven, sevmediğini de Allah için sevmeyen; verdiğini Allah için veren, vermediğini de Allah için vermeyen kimse tam bir imana sahip olmuş olur.”

İKİ DİRHEM BİR ÇEKİRDEK

▶ Sait ÖZER

Kitabın Adı: İki Dirhem Bir Çekirdek Yazar: İskender Pala Yayınevi:
Kapı Yayıncılık Yayın Yeri ve Yılı: İstanbul/2025 Sayfa Sayısı: 212
Yaş Aralığı: 14+ İşlenen Konular: Toplum, insan, gelenek,
örf ve âdetler...

Prof. Dr. İskender Pala Klasik Türk Edebiyatı ya da yaygın kullanımıyla Divan Edebiyatını, verdiği eserlerle popüler hâle getirmiş, daha çok Osmanlı Devleti zamanında vücut bulan bu edebiyata geniş kitlelerin dikkatini çekmeyi başarmıştır.

Bu çalışmalarından dolayı “Divan Şiirini Sevdiren Adam” olarak tanınmıştır. Bilimsel çalışmalarının yanı sıra edebî eserlere de imza atan Pala’nın eserleri okur tarafından rağbet görmüş ve yine bu çalışmaları pek çok baskı yapmıştır.

Bu yazıda üzerinde duracağımız İki Dirhem Bir Çekirdek ilk basımını 2000’de, 283. basımını da 2025’te yapmıştır.

Deyimler, bilindiği üzere, mecazlı sözlerdir. Daha çok birkaç kelimeden oluşur. Kalıplaşmış sözlerdir.

TDK’nin sözlüğünde şu şekilde tanımlanmaktadır: Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği; tabir.

Deyimlerin az sözle çok şey anlatma özelliğini insanımız çok sever. Konuşmalarında anlatımının daha etkili olması için sık sık deyimlere başvurur. Bu durum sadece Türkler için geçerli değil elbette.

Başka milletlerde de deyimler sevilmekte ve kullanılmaktadır. Ancak şöyle bir hafızamızı yokladığımızda çok

sevilmesine ve kullanılmasına rağmen çoğu deyimın anlamını maalesef ya yanlış biliyor ya da bilmiyoruz.

Bildiğimiz deyim sayısı da oldukça sınırlı. İki Dirhem Bir Çekirdek, deyim hazinemizin zenginleşmesi açısından önemli. Bir başka önemli yönü de deyimlerin hikâyeleri. Elbette yüzyıllar içerisinde dilden dile aktarılan sözlerin bir hikâyesi olmalı. İşte akılda kalıcılık açısından da İki Dirhem Bir Çekirdek, deyimleri ortaya çıkışlarıyla anlatıyor olması açısından daha da güzel hâle getirmiş.

Kitabın Sunuş bölümünde yazarın deyim hikâyelerini buldukça topladığını ve bunları gazete köşelerinde yazdığını öğreniyoruz.

Klasik eserlerimizden faydalanan yazar, Osman Çizmeciler’in Ünlü Deyimler ve Öyküleri ile Yusuf Ziya Bahadınlı’nın Deyimlerimiz ve Kaynakları adlı eserlerinden de yararlanarak İki Dirhem Bir Çekirdek’i ortaya çıkarmış.

Kitapta 99 deyim yer alıyor. Bu deyimler alfabetik sıraya göre anlatılmış. Yazarın yorumlarını da okuduğumuz deyimler kültür hazinemizin ne kadar zengin olduğunu gözler önüne bir kez daha seriyor.

AKIL TUTULMASI

Raziye SAĞLAM

“Gençlerin inançsızlık girdabına kapılmasını önlemenin yolu; anne babaların önce kendilerini eğiterek sağlam bir dini eğitimi hem anlatım hem de hal diliyle çocuklarına sunmalarıdır.”

Geçenlerde İsveçli ateist bir gencin nasıl Müslüman olduğunu anlatan bir video çıktı karşıma. Sanırım İsveç'te olduğumdan video dikkatimi çekti. Müslüman olan genç "Annem 41 yaşında alkolden öldüğünde henüz çok gençtim ve öldükten sonra ne oluyor, diye sorgulamaya başladım." diye anlatıyordu. Allah (c.c.) El-Hadi'dir ve çocuğun kalbini imana açmıştır. (Amenna) ama bir de düşünüp akledelim, karar verelim diye akıl ve irade vermiştir. O ateist genç bu akıl ve iradesini kullanarak başlıyor araştırmaya ve İslâm'a ulaştığında ise tek Hak dinin İslâm olduğunu görüyor ve iman ediyor. İsveçli gencin Müslüman olmasından daha da etkileyici olanı, babasının ve 95 yaşındaki babaannesinin de Müslüman olmasına vesile olması. Hatta babasının eşi de kendisini arayarak "Filistinli kadınların imanına sahip olmak istiyorum." gibi cümlelerle Müslüman olmak istediğini belirtiyor. Tam bir "Nurun alâ nur." mucizesi.

Sonradan İslâm'la şereflenen kimi görsek çok sevindiğimiz gibi, gençlerimizin bir kısmının 'İnancım yok, ateistim, deistim, Kur'an'ı gerçek bulmuyorum.' (haşa) gibi cümleler sarf ettiklerini görmek de aynı derecede içini acıtıyor insanın. Geçenlerde "Hayalhanem" platformunun yayınladığı bir videoyu izlerken bu acıyı daha çok hissettim. Sunucunun sorusuna doğru cevap veremeyen gençlerin çoğu, hiçbir inancının olmadığını, ateist ya da deist olduğunu söylerken kimi de "Müslüman'ım ama dinî konularda hiçbir bilgim yok." dedi. Bu düşüncede olan insanların çoğunun "Dindar olmaktan çok kul hakkı yememek önemli, insanlar dindar görünü-

"Asıl cahillik, Hak dini ve Kur'an'ı hiç araştırmadan reddetmek; kul hakkı ve insan hatalarını mazeret göstererek bir akıl tutulmasına sığınmaktır."

yor ama hak yiyorlar." gibi cümlelerle dindar görünen ama hatalı davranan insanları suçladıklarını görürüz. Sanki din yalnızca o insanlara ya da tavrını beğenmediği hacı ve hocalara gönderilmiş gibi bir tutum içindedirler. Bu şekilde bir akıl tutulması yaşadıkları için Kur'an'ı kabul etmeyecek kadar da bilgili görürler kendilerini. Bir de sanırım çevrelerinde abdestli namazlı görünen insanlar genelde çok yaşlı ve onlara göre cahiller. Oysa asıl cahillik, ateist ve deistlerin (ya da nasıl tanımlıyorlarsa kendilerini) Allah inancı, Kur'an ve Hazreti Peygamber (s.a.v.) hakkında hiçbir bilgileri olmadan onları reddetmeleridir.

Genç bu noktaya gelmeden aileden başlayarak dinî eğitim ve öğretimin sağlam bir şekilde verilmesi gerekir ama tabii ki önce anne ve babaların bu konuda kendini çok iyi eğitmesi lazımdır. Hak din olan İslâm inancı nedir, Müslüman'ın bir günlüğü nasıl olmalıdır gibi hiç değilse temel konuları çocuklarımıza hem anlatarak hem de kendimiz uygulayarak hâl diliyle öğretebilmeliyiz.

NEZAKET ELBİSESİ

► Gülşen CANPOLAT

“Eşlerin birbirine sunduğu tatlı bir söz ve hüsn-i muamele sadece yuvaya huzur getirmekle kalmaz; çocuklara ömür boyu taşıyacakları bir nezaket elbisesi giydirir.”

Bir aileyi ayakta tutan en önemli değerlerden biri de eşlerin birbirine gösterdiği nezakettir. Ne var ki bunu çoğu zaman gözden kaçıırız.

İşin garip tarafı, dışarıdaki insanlara nazik olmak bize daha kolay gelir. Tanımadığımız birine teşekkür eder, birinin önünden geçerken “Affedersiniz.” der, kapıyı tutar, gülümseriz. Fakat yanı başımızda olan insanlara karşı bu inceliği nedense unuturuz.

“Nasıl olsa eşim beni anlar.” deriz.

Teşekkürü erteler, özür dilemeyi gururu muza yediremeyiz. Hâlbuki evliliği yıpratan şeylerin birçoğu, büyük hadiselerden önce küçük küçük ihmallarla başlar. Küçük kırgınlıklar, hoyrat sözler, ilgisizlikler ve teşekkürsüzlükler zamanla birikir.

Oysa dışarıda gösterdiğimiz nezaketi evimizin kapısından içeri girdiğimizde de sürdürebilsek birçok mesele daha büyümeden çözülebilir.

Mesela eşimize “Hoş geldin.” demek, “Günün nasıl geçti?” diye sormak, “Sen biraz dinlen, ben hallederim.” diyebilmek... Küçük gibi görünen bu cümleler, hayat arkadaşımıza verdiğimiz değeri hissettirir.

Nasıl ki, evimize gelen bir misafirin hâlini hatırlarını sorar, yorulmuşsa dinlenmesini ister, gönlünü hoş etmeye çalışırsak aynı hüsn-i muameleyi eşimize de gösterebilmeliyiz. Gün boyu çalışan, çocukların ve ev işlerinin telaşıyla yorulan kadın da erkek de eve geldiğinde anlaşılmak ve kıymet görmek ister.

Nezaket, günlük hayatın küçük ayrıntılarında kendini gösterir. Bir kahvenin yanına bırakılan güzel bir sözde, “Eline sağlık, çok yorulmuşsun.” diyebilmekte, “Bugünlerde seni biraz ihmal ettim, hazırlan, dışarı çık-

“Dışarıdaki insanlara gösterdiğimiz incelik ve nezaketi evimizden esirgememek, küçük ihmallarla büyüyen büyük kırgınlıkların önüne geçen en etkili panzehirdir.”

lım.” gibi tatlı davetlerde... Bunların maddî bir karşılığı yoktur ama manevî değeri çok büyüktür.

Aile içindeki nezaket yalnızca eşler arasındaki huzuru etkilemez. Çocuklar da anne babalarının birbirine nasıl seslendiğini, bir şey isterken hangi kelimeleri kullandığını, tartışırken birbirlerinin haysiyetini koruyup korumadığını görür. Özür dilemeyi, gönül almayı ve karşısındakine saygı göstermeyi önce kendi evinde öğrenir.

Bugün aile yapılarındaki büyük çatırdamalardan söz ediyorsak bunlar çoğu zaman bir günde ortaya çıkmıyor. Küçük ihmallar üst üste geliyor, sonra bir bakıyoruz, küçük sandığımız şeyler kocaman bir mesele hâline gelmiş.

Evliğin ilk yıllarındaysak duvarlar çatlamadan tuğlaları güzel sözlerle, güzel davranışlarla sağlamlaştıralım. Yıllar geçmişse de “Artık bizden geçti.” demeyelim. Yıpranmış bir yuva da yeniden güzelleşebilir. Bunun için bazen ilk adımı atmak yeterlidir.

Nezaket bulaşıcıdır. Bir evde başlayan güzel bir söz, çocukların diline, sonra onların kuracağı yuvalara kadar uzanır.

Bir ailede nezaket çoğaldıkça huzur da çoğalır. İnsana yakışan en güzel elbise, nezaket elbisesidir.

ÇOCUKLARLA ZAMANI EN GÜZEL ŞEKİLDE DEĞERLENDİREBİLMEK

► M. Emin KARABACAK

“Bedenen çocuklarının yanında olup zihnen teknolojinin ve koşturmacanın esiri olan ebeveynler, daha iyi bir gelecek telaşıyla bugünün telafisi olmayan kaliteli zamanlarını kaçırmaktadır.”

Teknoloji hayatımıza o kadar girdi ki teknolojisiz bir hayat düşünemez olduk. Teknolojinin hayatımıza katkıları kadar farkında olmasak da bizden bazı değerleri alıp götürdüğü de bir gerçektir. Bunların başında da çocuklarla geçirilen zamanlar yer alır. Başka bir ifadeyle kaliteli zamanlar.

Teknoloji bir taraftan hayatımızı kolaylaştırırken bir taraftan da bizi kendisine bağımlı hale getirmektedir.

O güzelim zamanlarımızı çocuklarla kaliteli bir şekilde geçirmek varken sosyal medyada tanımadığımız insanlarla geçirmekteyiz. Hâl böyle olunca da çocuklarımızla kaliteli zaman geçirememekteyiz.

Geçmişle Gelecek Arasında Gidip Gelen Anne Babalar

"İnsan, aceleci (bir tabiatla) yaratılmıştır..."

"... İnsan çok acelecidir!"

Bugün birçok anne baba, içinde bulundukları ortam ve zamanı çocuklarıyla kaliteli bir şekilde geçirmek yerine, geçmişle gelecek arasında gidip gelmektedir. Bu da anne babaların içinde bulundukları zamanı en güzel şekilde değerlendirememelerine ve ânı dolu dolu yaşayamamalarına neden olmaktadır.

Daha iyi bir gelecek ve daha iyi bir yaşantı için sürekli çaba içinde olan anne babalar, içinde bulundukları zamanı yaşayamadıkları gibi, kendilerinden ilgi ve sevgi bekleyen çocuklarının da zamanı değerlendirmelerine fırsat vermemektedirler.

"Çocuklarla geçirilen kaliteli zaman ve gösterilen samimi ilgi, onların dünyaya güvenle bakmasını sağlayan, ruhsal ve sosyal gelişimlerini şekillendiren en güçlü limandır."

Akşam eve gelen anne ya da babanın kendisinden ilgi ve sevgi bekleyen çocuklarına karşı tavrı, zamanı kaliteli olarak değerlendirip değerlendiremediğini en iyi şekilde göstermektedir. Çocuklarıyla kaliteli zaman geçirmek ve ânın güzelliğini yaşamak yerine yorgunluğunu bahane ederek "Ayağımın altında dolaşma, işim boyumdan aşkın, çekil başımdan!" gibi cümleler kuran anne babalar, ileride, yaşanmayan kaliteli zamanların pişmanlığı içinde olacaklardır. Yoğunluğunu çocuklarına daha iyi bir gelecek hazırlama gerekçesiyle açıklamaya çalışan anne babalar hem çocuklarının hem de kendilerinin zamanı en güzel şekilde yaşayamamalarına neden olmaktadır.

Bugün birçok anne baba, "Ben senin yaşında iken..." diyerek kurduğu cümlelerle gizliden de olsa geçmişte anne babasıyla kaliteli zaman yaşayamamanın sıkıntısını dile getirirken bugünler için de gelecekte, "Neydi o günler!" diyecek ve şimdiki zamanı dolu dolu yaşayamamanın ezikliğini hissedecektir.

Geçmişle gelecek arasında gidip gelen anne babalar, çocuklarının iş güç sahibi olması ve evlenip evden ayrılmasıyla eşiyile yalnız kaldıkları zaman ancak bazı şeylerin farkına varabileceklerdir. Fakat bu sefer de iş

işten geçmiş olacaktır. Ne kendisi o zamanın anne babası ne de çocukları o zamanın çocuklarıdır. Bunun sonucunda çocuk da anne baba da zamanı yaşayamamanın sıkıntısı ile geçmişî yâd edeceklerdir. Anne baba ve çocukların ileride bu pişmanlığı yaşamamaları için Peygamber Efendimiz (s.a.v): “Çocuğu olan çocuklarla çocuklaşsın.” (Deylemi) buyurmuşlardır.

Hız. Ali (r.a.): “Çocuklarınızla yedi yaşına kadar oynayın, on beş yaşına kadar arkadaş olun, on beş yaşından sonra da onlarla istişare edin.” buyurmuştur.

Kaliteli Zamanda Dünden Bugüne

The Economist’in 2017 yılında yaptığı bir araştırmaya göre, bundan 50 yıl önce anneler çocuklarıyla ortalama 52 dakika vakit geçiriyordu. Günümüze ise bu süre ortalama 104 dakika. Soru şu: Peki, biz zamanı çocuklarımızla kaliteli olarak değerlendirebiliyor muyuz?

Kaliteli zaman deyince içinde bulunduğumuz zaman ve şartları çocuklarımızla en güzel şekilde değerlendirmek aklımıza gelmelidir. Başka bir ifade ile tüm ilgi ve dikkatimizi çocuklara vererek birebir iletişim halinde olmak olarak tarif edebiliriz. Biz bu tarifi yaparken birçok anne baba, şu problemi öne sürecek gibime gelmektedir: “Zamanım yok!”

“Zamanım yok.” denince sanki zamanı algılayışımızda bir problem var gibi. Çok eskiye gitmeye gerek yok, anne babamızın çocukluk yıllarına gitsek dahi bunu anlayabiliriz. Eskiden evler el süpürgesiyle süpürölür, bulaşık, çamaşır ve halılar elde yıkanır. Bağ bahçe işleri hakeza... Çocuk sayısı fazlaydı ve misafirin gelip gitmesi eksik olmazdı. Maddi imkânlar bu kadar iyi değildi. Çocuklar okula servisle değil yürüyerek gidip gelirlerdi. Yani her şey beden gücüyle yapıldığı için emek ve zaman sıkıntısı vardı. Bu zamanın olumlu tarafı ise çocukların

bir şekilde bu sürecin içinde olmalarıdır. Çocuklar bu sürecin içinde olunca anne babalarıyla zaman zaman kaliteli vakit geçirebiliyorlardı.

Daha düne kadar sabah kahvaltıları ailecek birlikte yapılır, işine gidecek işine, okuluna gidecek okuluna giderdi. Sabah kahvaltıları artık kalktı. Anne babalar iş yerlerinde, çocuklar okulda kahvaltı yapmaktadırlar. Akşam yemeklerini ise çocuklar okuldan gelince yemekte ve yemekten sonra da doğrudan odalarına çekilmektedirler. Artık anne babalar işten ne zaman gelirse o zaman yemek yemektedirler. Anne babalar çocuklarının, çocuklar da anne babalarının yüzünü kaliteli zaman geçirmek adına gör(e)memektedirler. Oysa daha düne kadar ailecek yenen akşam yemeklerinde, kaliteli zaman geçirmek adına o günün bir değerlendirmesi yapılırdı, çay saatlerinde ise muhabbet edilirdi.

Kaliteli Zaman Geçirmek Neden Önemlidir?

Çocukların doğumdan itibaren anne babalarıyla geçirecekleri kaliteli zamanlar, çocukların gelişimi için çok değerli ve önemlidir. Çünkü çocukların fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal gelişimleri, aldıkları uyarıcılara ve kalitesine bağlıdır. Gelişim evrelerine uygun fiziksel ve zihinsel etkinlikler, çocukların sosyal gelişimlerine olumlu katkı sağlayacaktır. Fakat bu uyarılardan yoksun büyüyen çocuklar ister istemez akranlarından geri kalacaktır.

Çocuklar, doğdukları andan itibaren anne babalarının hem fiziksel hem de duygusal ilgilerine ihtiyaç duymaktadırlar. Bebeklerin

karnını doyurmak, altlarını değiştirmek, ağrılarını gidermek gibileri fiziksel ihtiyaç iken bebeklerle oynamak, onları sevmek, okşamak, güldürmeye çalışmak gibileri de duygusal ihtiyaçtır.

Çocukların anne babalarıyla kaliteli zaman geçirmeye ihtiyaç duymalarının en önemli nedeni doğumdan itibaren her zaman yanında gördüğü ve her zamanda yanında görmek istediği kişilerle sevgi alışverişinin devam etmesini istemesidir. Malum, çocuklar bebeklikten itibaren kendilerini en çok seven kişiler olarak anne babalarını gördükleri gibi en güçlü kişiler olarak da anne babalarını görürler. Güvenli liman olarak gördükleri anne babalarının ilgisi, sevgisi, değeri, hoşgörüsü, koruyup kollaması mutlu olmalarını sağlar.

Çocukların önemli gördükleri kişilerle zaman geçirmesi, kendisine değer verildiğini hissetmesini ve insanlara karşı güvenli bir bakış açısı geliştirmesini sağlar. Bu da çevresiyle olumlu iletişim ve sağlıklı ilişkiler kurmalarını sağlar. Eğer çocuk anne babasıyla kaliteli zaman geçir(e)mezse sevilmediğini ve değerli olmadığını hissedeceğinden insanlara ve hayata karşı da olumsuz bakış açısı geliştirecektir.

Sonuç olarak; çocuklar bebeklikten itibaren fiziksel ve duygusal ihtiyaçları zamanında karşılanırsa anne ve babalarıyla sağlıklı ve güvenli ilişki kurarlar. Yani anne ve babalarıyla vakit geçirerek onların yanında ve onlardan güç alarak dünyayı tanımak isterler. Fiziksel ve duygusal ihtiyaçları yeterince karşılanmamış çocuklar ise anne ve babalarının varlığına yabancı olacaklarından sağlıksız ve güvensiz ilişki kuracaklardır.

DÎVÂN-I HULÛSÎ MOBİL UYGULAMASI YAYINLANDI!

20.Yüzyıl Mutasavvıf Dîvân Şâiri
Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi'nin
Dîvân-ı Hulûsî-i Dârendevî adlı eseri
Mobil Uygulamaya Aktarıldı!

- Oku - İncele - Dinle
- Fihrist - Arama
- Sözlük - Kelimeler
- Dîvân Radyo
- Dîvândan Görseller

Android ve iOS
Platformlarından
Ücretsiz
İndirebilirsiniz.

ANDROID & IOS İNDİR

ES-SEYİD OSMAN
HULÛSÎ EFENDİ VAKFI

El-Mevlâ:

İlahi Himaye, Tasarruf ve Tevekkül Bilinci

Arapça velâyet kökünden türeyen ve kelime olarak "dost, yakın, sahip, malik ve yardımcı" manalarına gelen Mevlâ ismi, Yüce Allah'a nispet edildiğinde bünyesindeki maddi unsurlardan arınarak çok daha derin bir anlam kazanır. Bu bağlamda El-Mevlâ; kullarını karşılıksız seven, her türlü kötülükten koruyan, darlıkta ve bollukta yardım eden, bütün varlık üzerinde mutlak tasarruf yetkisine sahip olan ve her şeyi ilahi himayesi altında bulunduran Yüce Yaratıcı'yı ifade eder. Kur'an-ı Kerim'de bu kelime toplam 21 ayette geçmekte olup bunların 12 tanesi doğrudan Allahu Teâlâ'nın şanıyla ilgilidir. İlgili ayetlerde bu yüce ismin nasîr, rahmet, alîm, hakîm, mağfiret ve afüv gibi ilahi sıfatlarla birlikte zikredilmesi, kapsadığı manevi derinliği açıkça ortaya koymaktadır.

Rabb'imizin velâyet ve tasarruf yetkisi temel olarak iki ana grupta değerlendirilmektedir:

Umumî Velâyet: Yüce Allah'ın kâinattaki bütün mahlûkatı kapsayan idare etme, yaratma, rızık verme ve düzenleme yetkisidir.

Velâyet-i Hâssa: Sadece samimi ve takva sahibi müminlere özgü olan hususi dostluktur. Allah-u Teâlâ, Kendisini Mevlâ kabul eden mümin kullarını her türlü fikri, ruhi ve toplumsal karanlıktan İslam'ın aydınlığına çıkarır; düşmanlarına karşı onları destekleyip işlerini düzene koyar.

Ancak İslâm inancında Yüce Mevlâ'nın yardımına ve dostluğuna mazhar olabilmek, edilgen bir bekleyişle mümkün değildir; hakiki bir tevekkül bilincini gerektirir. Doğru tevekkül, bir konuda gerekli olan bütün insani ve maddi tedbirleri eksiksizce aldıktan yani esbaba tevessül ettikten sonra neticeyi Allah'a bırakmaktır. Çalışmadan ve gayret göstermeden yapılan pasif tevekkül anlayışını İstiklal şairimiz Mehmet Âkif Ersoy da şiddetle eleştirmiştir.

Nitekim tarihteki Uhud Savaşı, tedbirsiz tevekkülün doğuracağı acı sonuçları göstermesi bakımından tarihî bir ibret vesikasıdır. Savaşın ikinci safhasında disiplinsizlik ve tedbirsizlik yüzünden yaşanan kayıplar, zaferin sadece iddia sahibi olmaya değil, sünnetullah denilen evrensel ilahi yasalara uymaya bağlı olduğunu kanıtlamıştır. Zafer, Allah'ın koyduğu yasalar uyarınca başarının gereklerini sahada eksiksiz yerine getirenlerindir.

Dünya bir imtihan meydanıdır; Yüce Mevlâ kullarını bazen nimet ve bollukla, bazen de korku, kıtlık ve acı kayıplarla sınamaktadır. Mü'min kimse, karşılaştığı musibetler karşısında asla karamsarlığa kapılmamalı, sorumluluklarını yerine getirip tam bir teslimiyetle O'na sığınmalıdır. Her işte O'na güvenip dayanan kulunu Yüce Mevlâ varlıkta da yoklukta da asla yalnız ve yarımsız bırakmayacaktır.

Ahir Zaman mı

Her vakit zamana, zamâne dedik,
Biz böyle dedikçe açıldı gedik,
Dünümüz güzelmiş, kıymet bilmedik,
Fütursuz çoğaldı ahir zaman mı?

Çok şeyler karıştı, ayırması zor,
Damgalarlar seni, karışması zor,
Taraf tutan insan görür seni hor,
Fütursuz çoğaldı ahir zaman mı?

En iyi bildiğin söz atar sana,
İrfandan yoksun der, toz atar sana,
Arif Müslüman'san dokunur kana,
Fütursuz çoğaldı ahir zaman mı?

Kaybolan gençliği nasıl toplarız,
Yalanı, dolanı nasıl saklarız,
Deriz ki en iyi sözde biz varız,
Fütursuz çoğaldı ahir zaman mı?

Hakk selamet versin yaşlıya, gence,
İsteyen her yaşta öğrenir bence,
Her şey sorulacak inceden ince,
Fütursuz çoğaldı ahir zaman mı?

Rabia BARIŞ